Zapiski

VEČ ŽIVE DRAMATIKE

O berilih za nižjo gimnazijo je bilo izrečenih že dosti pripomb in želj, manj pa jih je bilo zapisanih. Ne bo odveč, če priložimo nekaj misli, ki jih je povedala v pismu profesorica Zdenka Serajnik iz Konjic. Naj se uravna šola v prihodnjih letih kakorkoli, potrebe, ki jih je pokazala dolga skušnja, bodo povečini iste. Zato je vredno iz pisma posneti tudi skoraj mimogrede dodano željo, da bi imela nova berila več vzgojnega branja — za moralni pouk, ali da bi prinašala zglede uradnega spisja, ki ga zahteva učni načrt, še bolj pa življenje, priročnika za to pa niso poskrbeli. Še bolj v živo zadevajo takele misli: »V dvanajstih letih povojnega poučevanja slovenščine na omenjeni stopnji opažam, da je vedno premalo Milčinskega, Finžgarja, deloma Seliškarja. Dve tretjini gradiva pa je zelo daleč živahnemu in neposrednemu dojemanju 13 do 15-letnikov.« In tako je seveda premalo dramskih odlomkov, ali »vedrih in mladostnih, ne n. pr. Revizorja, ki bi bil za šestošolce«. S tem pa ne misli podpreti namere, da bi zglede iz svetovne literature, med njimi tudi kakšnega Shakespeara, izločili iz že tako skromnega nižješolskega merila. Takih odlomkov se nekateri najbrž bojijo prav zato, ker bi jih študenti takoj pograbili in pri tem morda postali preživahni. Vendar če je besedilo srečno izbrano, branje v šoli pa primerno pripravljeno, bo živahnost ostala v pravih mejah in tako bo v mladega človeka neprisiljeno prehajala idejna in moralna vsebina obravnavanega dela, hkrati pa bo užival ob prav tako neprisiljenem pouku jezika, ki je v živi besedi. In kje je pač bolj živa kakor v dobrem odrskem delu!

Te vrste pouk se razteza tudi na delo zunaj šole, še posebno pa ima z njim opravka prosvetni delavec na deželi. In če hoče stvar opraviti, da bodo ljudje zadovoljni, nima lahke poti. Zato je razumljivo, da si išče pomoči tudi pri nas, da bi tudi v svojem listu obrnili pozornost na tako delo in ga podprli. »List je zelo lepo urejen, prijetno se menjavata jezik in slovstvo, mislim pa, da bi nekoliko odprl predalčke še — dramatiki. Vem, da nisem sama, ki se — kot vaška učiteljica — ukvarjam z dramatiko in pri tem opažam na sebi več pomanjkljivosti kot znanja. Po petih letih amaterskega dela, s kakimi desetimi predstavami, moram reči, da sem večkrat preiskala pol Slovenije, pisarila, vozila se od Ljubljane do Maribora in preko Celja — na lovu za primernimi deli in za umetniškimi impulzi, ki jih od režiserja pričakujejo drugi. Vem, da delajo to tudi drugi in verjetno z boljšimi uspehi — zakaj si ne bi medsebojno pomagali? Objavljali v zapiskih konkretne ugotovitve, kritike, nasvete, pobude? Mnogo prostora posvečamo (narod Bohoričev, Hipolitov, Kopitarjev in Miklošičev!) jezikovnim drobtinicam — pa je vendar ravno zadnji čas dramatika tista sila, ki osvoji in tudi jezika nauči več kot — oprosti! — stari: Ne smeš! Tako moraš!«

Slavistično društvo je imelo v načrtu nekak režiserski tečaj, pa ga do zdaj še ni moglo izpeljati. Pismo znova potrjuje, da bi prišli tukaj v poštev predvsem udeleženci iz podeželskih krajev. Vprašanje je, koliko bi list sam lahko posegal v tako delo, da se ne bi naše prizadevanje križalo s tistim, ki pritiče organizaciji prosvetnih društev. Kolikor pa gre za živo razširitev šolskega pouka, za poglobitev umetniške in idejne vzgoje kakor tudi čuta za jezik, kar ne sodi samo v meje šolske ure, tudi mi ne bi mogli stati ob strani. In gotovo bi bilo koristno, ko bi lahko sporočali, kako so se drugi tovariši reševali iz podobnih težav, in bi tako pokazali tudi na domača in tuja odrska besedila, po katerih naj bi segali. Nismo samo narod slovničarjev, ampak tudi narod, ki zelo veliko igra, povprečno več ko marsikateri okoli nas. In vendar se po pravici pritožujemo, da nimamo posebno bogate in žive dramatike. Res nismo živeli v takih okoliščinah kakor na priliko Francozi, ki jim je dvorna in meščanska družba pomogla do imenitnega razcveta dramatične literature. Ne morejo pa biti vsega krive naše majhne razmere. V Parizu sem 1939. leta gledal igro, kjer je bil zaplet zasnovan na zmešnjavah iz prvih dni septembra, ob mobilizaciji in preplahih spričo napovedi letalskih napadov. Lahka bulvarska reč, ali spretno in duhovito speljana in še to — v dveh mesecih po do-

godkih že na odru! Za to je treba imeti res dobro šolo, kakršna je francoska, ki te nauči jasnega in prožnega izražanja, treba je podobne tradicije v dobrem pisanju, treba pa je tudi discipline, da se do dobrega seznaniš z zahtevami odra. In zakaj bi mi ne zmogli česa takega? Seveda, šola bi morala dati več, kakor pa dá do zdaj, ko je premalo skrbi za izraz, govorjen ali pisan. Pisatelj bi moral imeti obrtno stran, kakor se reče, v mezincu. Moral bi imeti pred seboj živega človeka, kakor so ga imeli tudi avtorji naših dobrih odrskih tekstov.

Mimogrede bi bilo vredno pokazati na naše zasnutke v štiridesetih letih prejšnjega stoletja, iz katerih bi se bilo lahko več razvilo, ko bi imeli več pravih pisateljskih moči in tudi več vztrajnosti. V Novicah srečujemo vrsto poučnih in vzgojnih, na pol povestnih sestavkov, napisanih v dialogu, ki se je že od nekdaj obnesel za te vrste obravnavo. Ali treba je tudi povedati, da so ti pogovori kdaj pa kdaj res prijetno živi, zajeti naravnost iz domačega stvarnega življenja, včasih celo pripravljeni z režijskimi opombami — kot pravo besedilo za na oder. Kastelčevo, posebno pa Prešernovo in Smoletovo prizadevanje, da bi obnovili domačo dramatično tradicijo in jo dopolnili, je torej raslo iz resničnih potreb, če je naletelo v teh letih na tak odmev. Sproščene razmere v 1848. letu so to še bolj pokazale. Ali ko bi bolj gojili to zvrst in si več upali, bi imeli nekaj več del, primernih za igranje. Bolj bi vedeli, kaj pomeni v igri živ dialog. In zakaj ne bi današnja šola s tem, da mladega človeka seznanja z najboljšim iz domačega dramatičnega izročila, dajala zraven tudi svojih spodbud, da bi se tako pisanje okrepilo in razmahnilo. *L. L.*

BEOGRAJSKI KONGRES

Prvi kongres jugoslovanskih slavistov v Beogradu med 11. in 14. septembrom 1957 naj bi bil pravzaprav priprava na svetovni kongres slavistov v Moskvi prihodnjo jesen. Teme, določene za razpravo v Moskvi, naj bi obdelali slavisti najprej doma, po razpravi in kritiki pred domačim krogom pa naj bi referatom dali končno vsebino in obliko. Referati na beograjskem sestanku, ki se je slavnostno imenoval »prvo zborovanje jugoslovanskih slavistov«, pa v precejšnji meri temu namenu niso zadostili. Šepala je zunanja organizacija, kar je bilo neprijetno. Še neprijetnejše pa je bilo, da zborovanje tudi vsebinsko ni bilo tako pripravljeno, kakor bi bilo treba, kakor so želeli jugoslovanski udeleženci in kakor je terjal namen zborovanja. Nekateri referati in koreferati so bili pod povprečno slavistično ravnjo, nekateri niso bili pripravljeni tako, kakor je zahtevala perspektiva moskovskega kongresa in le nekaterim je mogoče priznati, da so bili na dostojni višini in da jih je mogoče pripustiti pred svetovni slavistični avditorij. Ne da bi bil samoljuben, je le-to mogoče reči o referatih Slovencev, ki so se držali teme, jo obdelali in skušali gledati problemsko.

Moje pripombe se nanašajo le na referate *v odseku za slovstveno zgodovino,* medtem ko je delo (razen v plenumu) teklo še v lingvistični sekciji.

Vprašanje periodizacije jugoslovanskih slovstev je imel za svojo temo dr. Dragoljub Pavlović, vendar je ni obdelal ne splošno ne v podrobnostih, ne problemsko ne deskriptivno. V problematiko teme se ni spuščal, kakšnega svojega mnenja ni zastopal. Zagovarjal je lagodno tezo, da hrvatska in srbska slovstvena zgodovina ohranita še nadalje pavšalno delitev na »staro«, »srednjo« in »novo« dobo. Drugo vprašanje, ki ga je postavil pred zborujoče slaviste, je bila teza o jugoslovanskih slovstvih kot enoti. Z lepimi besedami je skušal dati tej stari, zavrženi tezi obraz nečesa novega, vendar zanjo ni mogel vneti poslušalcev, vsaj Slovencev ne. Jugoslovanske literature so deli evropske ali svetovne literature, po Pavlovićevi logiki pa bi na primer tudi albanska ali bolgarska literatura postali jugoslovanski, samo če bi se premaknile sedanje državne meje Jugoslavije. Toda krajevno in časovno vzporejanje različnih, čeprav sosednjih slovstev n. pr. v enotni knjigi še zdaleč ni dokaz o njihovi notranji povezanosti ali celo enotnosti. Stvarno je referent le moral govoriti o srbski in hrvatski literaturi, o makedonskem in slovenskem slovstvu in stvarnost je zahtevala, da je bil govor o periodizaciji slovenskega slovstva v posebnem koreferatu, ki ga je podal dr. A. Slodnjak. To periodizacijo je avtor uveljavil v rokopisu svoje nemško pisane zgodovine slovenskega slovstva. Bila